

önsöz

Bir iktisatçı “bir ölçüye kadar bir matematikçi, tarihçi, devlet adamı, filozof... bir sanatçı kadar uzak ve dürüst ama bazen bir politikacı kadar dünyaya yakın” olmalıdır. Hemen hemen herkes tarafından makroekonominin babası olarak adlandırılacak olan büyük İngiliz iktisatçı John Maynard Keynes gibi. İktisatçı olmanın ne demek olduğunu bundan daha iyi özetleyen bir başka ifade daha yoktur.

Keynes’in değerlendirmelerinin ortaya koyduğu gibi iktisat öğrenmek isteyen öğrencilerin birbirinden tamamen farklı yetenekleri kullanmaları gerekir. Bu yetenekleri bulma ve geliştirmede öğrencilere yardım etme görevi eğitmenlere ve ders kitabı yazarlarına düşmektedir. Orta-düzy makroekonomi dersleri için bu ders kitabını yazarken, amacım makroekonomiyi anlaşılabilir, amacına uygun ve (ister inanın ister inanmayın) eğlenceli yapmaktır. Profesyonel makroekonomist olmayı seçen bizler bunu yaptık çünkü bu çalışma alanı tarafından büyülenmiştik. Daha da önemlisi, makroekonomi çalışmanın dünya hakkında pek çok şeyi aydınlatacağına, dersler öğrenildiğinde eğer doğru bir şekilde uygulanırsa dünyayı daha iyi bir yer yapacağına inanıyoruz. Umarım bu kitap yalnızca bizim işimizin birikmiş bilgeliğini değil coşkusu ve amaç sahibi olma duygusunu da aksettirir.

Kitabın Yaklaşımı

Makroekonomistler ortak bir bilgi içeriği kullansalar da bu bilginin nasıl öğretileceği konusunda aynı bakış açısına sahip değildirler. Bu yeni baskıya, birlikte bu kitabın disipline yaklaşımını tanımlayan amaçlarımdan dördünü özetleyerek başlamama izin verin.

Birincisi, makroekonomideki kısa dönem ve uzun dönem sorunlarının arasında bir denge sağlamaya çalıştım. Tüm iktisatçılar kamu politikalarının ve diğer olayların ekonomiyi farklı zaman aralıklarında etkilediği konusunda hemfikirdirler. Biz kendi kısa dönemimizde yaşarız ama aynı zamanda anne babalarımızın bize miras bıraktığı uzun dönemde yaşarız. Sonuç olarak makroekonomi derslerinin hem iş çevrimleri ve denge politikası gibi kısa dönem konularını hem de ekonomik büyüme, doğal işsizlik oranı, devamlı enflasyon ve hükümet borçlarının etkileri gibi uzun dönem konularını da içermesi gerekir.

İkincisi, Keynesyen ve klasik teorisin anlayışlarını birleştirdim. Keynes’in *Genel Kuram* mevcut ekonomik dalgalanmalar anlayışımızın temelini çoğunluğu sağlasa da klasik iktisadın pek çok temel sorumuza doğru cevaplar verdiğini de hatırlamak önemli. Bu kitapta Keynes’ten önceki klasik iktisatçıların ve geçtiğimiz üç on yılın yeni klasik iktisatçıların katkılarının çoğunu birleştirdim. Örneğin faiz oranının ödünç alınabilir fonlar teo-

risi, paranın miktar kuramı ve zamansal tutarsızlık gibi konulara önemli bir yer verilmiştir. Aynı zamanda Keynes ve yeni Keynesyenlerin birçok fikrinin ekonomik dalgalanmaları anlamak için gerekli olduğunu kabul ediyorum. Toplam talebin *IS-LM* modeline, enflasyon ve kısa dönemde işsizlik arasındaki dengeye, ücret ve fiyat katılığı modern teorilerine önemli bir yer verilmiştir.

Üçüncüsü, makroekonomiyi çeşitli basit modelleri kullanarak sunuyorum. İktisadın tüm yönlerini açıklamak için tamamen yeterli tek bir model varmış gibi davranmak yerine önemli modellerin bir takımını nasıl kullanmaları ve karşılaştırmaları gerektiğini öğrenmeleri konusunda öğrencileri teşvik ediyorum. Bu yaklaşımın her modelin görece basit tutulabileceği ve bir veya iki bölümde sunulabileceği şeklinde bir pedagojik değeri var. Daha da önemlisi bu yaklaşım öğrencilerden iktisadi olayları veya kamu politikalarını analiz ederken her zaman çeşitli modelleri dikkate alan iktisatçılar gibi düşünmelerini istiyor (Bu baskının kapağı bu yaklaşımı tasvir ediyor: Resim modellerin bir toplaması gibi aynı fenomen üzerine farklı bakış açılarını gösteriyor.).

Dördüncüsü, geniş bir dizi deneyim tarafından motive edilen ve yol gösterilen makroekonominin ampirik bir disiplin olduğunu vurguluyorum. Bu kitap dünya ekonomisine ilişkin verilere ve olaylara ışık tutan makroekonomi kuramının kullanan birçok olay incelemesini içermektedir. Temel teorinin genişçe uygulanabilirliğinin altını çizmek için olay incelemelerini hem dünya ekonomilerinin karşılaştığı güncel meselelerden hem de çarpıcı tarihi olaylardan seçtim. Olay incelemeleri Alexander Hamilton, Henry Ford, Alan Greenspan ve George Bush (her ikisi del!)’un politikalarını analiz ediyor. Okuyucuya iktisat ilkelerinin on dördüncü yüzyıl Avrupa’sına, Yap Adası’na, Oz diyarına ve bugünün gazetelerine nasıl uygulanacağını öğretiyor.

6. Baskıda Yeni Ne Var?

Bu metnin bir önceki baskısına gelen olumlu tepkiler gösteriyor ki, radikal bir değişim ne gerekli ne de eğitimciler tarafından tercih ediliyor - aslında bu altıncı baskı beşincisinde olduğu gibi aynı geniş yapıyı devam ettiriyor. Ben yine de kitabı çeşitli şekillerde geliştirdim. Daha açıkçası, kitap güncellendi ama pedagoji ve kapsamı geliştirdim. Makroekonomi teorisinin temeli neredeyse dört yıl öncekinin aynısı olmasına rağmen makroekonominin detayları ve uygulamasında yeni bir baskının yapılmasını gerekli kılan yeterince değişiklik oldu.

Oluş sıralarına göre meydana gelen değişikliklerin bir listesi şöyle:

- 1. Bölüm’de Nobel ödüllü makroekonomistler hakkında yeni bir bilginizi arttırın kutusu var.

- 2. Bölüm’de işgücü piyasası koşulları kurum anketini ele alan ve hane halkı anketi ile karşılaştırıldığı yeni bir bölüm var. Ayrıca işgücü katılımındaki uzun dönem eğilimleri hakkında yeni bir olay incelemesi içeriyor.
- 3. Bölüm Cobb-Douglas üretim fonksiyonunu ek kısmında vermek yerine ana metinle birleştirdi. Aynı zamanda emek üretkenliği ve reel ücretler arasındaki bağlantı hakkında yeni bir olay incelemesi içeriyor.
- 4. Bölüm’de para sisteminde kredinin ve borç kartlarının rolü üzerine yeni bir bilginizi arttırın kutusu var.
- 5. Bölüm’de iki taraflı ticaret dengelerinin yetersizliğini açıklayan yeni bir bilginizi arttırın kutusu var.
- 6. Bölüm’de asgari ücretlilerin özellikleri üzerine yeni bir olay incelemesi var. Ayrıca ülkeler arası işsizlik oranlarının çeşitliliği ve çalışma saatlerinin zamanla azalmasına odaklanan Avrupa işgücü piyasası üzerine daha kapsamlı bir tartışma var.
- 7. Bölüm’de ekonomik büyüme sürecinde nüfus artışının rolü üzerine alternatif bakış açıları veren yeni bir kısım var.
- 8. Bölüm’de ticaretin büyüme üzerindeki etkisini inceleyen yeni bir olay incelemesi ile birlikte ekonomik refahı sağlamada kurumların rolü üzerine yeni bir kısım var ki, bu yeni kısım modern kurumların kolonyal (sömürgeci) kökenleri üzerine yeni bir olay incelemesi içeriyor. İlaveten bu bölümde Joseph Schumpeter’in “yaratıcı yıkım” (creative destruction) kavramı hakkında tarihi ve en son uygulamaları da içerecek şekilde yeni bir olay incelemesi var.
- 9. Bölüm kısa dönem iktisadi dalgalanmalar konusuna giriş için daha kapsamlı bir iş çevrimleri tartışması ile başlıyor.
- 12. Bölüm’de Çin parası hakkındaki tartışma üzerine yeni bir olay incelemesini de içeren, imkânsız üçleme -sermayenin serbest dolaşımı, bağımsız para politikası yürütme ve kur rejimini sabitleme imkânsızlığı- üzerine yeni bir kısım var.
- 15. Bölüm’de maliye politikasının görünümü hakkında baştan aşağıya gözden geçirilmiş bir olay incelemesi ve vergilerin teşvikleri nasıl etkilediğine ilişkin yeni bir bilginizi arttırın kutusu var.
- 16. Bölüm’de davranışçı (behavioral) iktisadın tasarrufu arttırıcı politikalar üzerine yaklaşımı hakkında yeni bir olay incelemesi bölümü var.
- 17. Bölüm’de etkin piyasa hipotezi ve Keynes’in güzellik yarışması karşılaştırmasını inceleyen, borsa hakkında alternatif görüşler üzerine yeni bir kısım var.
- 19. Bölüm’de süpermarket zincirlerinde menü maliyetlerinin büyüklüğü araştırmasını özetleyen yeni bir olay incelemesi var.

Yaptığım tüm değişiklikler ve dikkate aldığım pek çoğu kısalığın faydaları akılda tutularak değerlendirilmiştir. Uzun kitapları okumanın zor olduğunu kendi öğrencilik deneyimimden biliyorum. Bu kitaptaki amacım mümkün olan en kısa şekilde en açık, en güncel ve en kolay ulaşılabilir makroekonomi dersini sunmak.

Başlıkların Düzenlenmesi

Makroekonomi öğretirken stratejim ilk önce fiyatların esnek olduğu uzun dönemi incelemek ve sonra fiyatların yapışkan olduğu kısa dönemi incelemek. Bu yaklaşımın pek çok yararı var. Birincisi, klasik ikilem reel ve parasal meselelerin ayrılmasına olanak verdiği için öğrenciler için uzun dönem konularını anlamak daha kolay. İkincisi, öğrenciler kısa dönem dalgalanmaları çalışmaya başladığında uzun dönem dengesini -ki ekonomi uzun dönem etrafında dalgalanıyor- tamamen anlamış oluyorlar. Üçüncüsü, piyasa temizleme modelleri ile başlamak makroekonomi ve mikroekonomi arasındaki bağlantıyı daha açık hale getiriyor. Dördüncüsü, öğrenciler makro iktisatçılar arasında daha az tartışmalı olan bir konuyu öğreniyorlar. Tüm bu nedenlerden dolayı uzun dönem klasik modellerle başlamak makroekonomiyi öğretmeyi kolaylaştırıyor.

Şimdi de stratejiden taktiklere geçelim. Sırada kitabın hızlı bir özeti var.

Kısım 1 Giriş

Öğrencilerin ana konulara daha hızlı geçebilmesi için 1. Kısım'daki giriş kısmı kısa tutulmuştur. 1. Bölüm makro iktisatçılara yöneltilmiş geniş kapsamlı soruları ve iktisatçıların dünyayı açıklamak için modeller inşa etme yaklaşımını inceliyor. 2. Bölüm GSYH, tüketici fiyatları endeksi ve işsizlik oranına vurgu yaparak makroekonominin anahtar verilerini öğretiyor.

Kısım 2 Klasik Teori: Uzun Dönemde Ekonomi

2. Kısım fiyatların esnek olduğu uzun dönemi inceliyor. 3. Bölüm temel klasik ulusal gelir modelini anlatıyor. Bu modelde üretim faktörleri ve üretim teknolojisi gelir düzeyini ve marjinal üretim faktörleri bu gelirin hane halklarına dağıtımını inceliyor. İlaveten bu model maliye politikasının ekonominin kaynaklarının tüketim, yatırım ve kamu harcamaları arasındaki bölüşümü nasıl etkilediğini gösteriyor ve reel faiz oranının mal ve hizmetlere olan arz ve talebi nasıl dengelediğini öne çıkarıyor.

Para ve fiyat düzeyi 4. Bölüm'de veriliyor. Fiyatların tamamen esnek olduğu varsayıldığından bu bölüm klasik para teorisinin göze çarpan fikirlerini anlatıyor: paranın miktar kuramı, enflasyon vergisi, Fisher etkisi, enflasyonun sosyal maliyeti ve hiperenflasyonun nedenleri ve maliyeti.

Açık ekonomi 5. Bölüm’de anlatılmaya başlanıyor. Tam istihdam varsayımı altında bu bölüm ticaret dengesi ve döviz kurunu açıklamaya çalışan modelleri anlatıyor. Pek çok politika meseleleri burada ele alınıyor: bütçe açığı ve ticaret açığı arasındaki ilişki, para politikasının döviz piyasasındaki dövizin değeri üzerindeki etkisi.

6. Bölüm işgücü piyasasının dinamikleri ve doğal işsizlik oranını tartışarak tam istihdam varsayımını gevşetiyor. İş arama, asgari ücret uygulaması, sendikal güç, randımanlı çalışma ücretini de içeren, işsizliğin sebeplerini inceliyor. İşsizlik örüntüleri (pattern) hakkındaki önemli bazı gerçekleri de ortaya koyuyor.

Kısım 3 Büyüme Teorisi: Çok Uzun Dönemde Ekonomi

3. Kısım modern büyüme teorisinin araçlarını geliştirerek ekonomik dinamiklerin klasik bir analizini yapıyor. 7. Bölüm ekonominin zamanla nasıl evrimleştiğinin bir tanımı olan Solow büyüme modelini sunuyor. Bu bölüm sermaye birikimi ve nüfus artışının önemini vurguluyor. Ardından 8. Bölüm Solow modeline teknolojik gelişmeyi ekliyor. Yaşam standardının gelişmesi ve düzeyini etkileyen kamu politikalarının yanı sıra dünyadaki büyüme deneyimlerini incelemek için de bu modeli kullanıyor. Son olarak 8. Bölüm öğrencilere dışsal büyümenin modern teorilerini anlatıyor.

Kısım 4 İş Çevrimleri Teorisi: Kısa Dönemde Ekonomi

4. Kısım fiyatların yapışkan olduğu kısa dönemi inceliyor. 9. Bölüm iktisadi faaliyetteki kısa dönem dalgalanmalarını tanımlayan bazı anahtar nitelikleri inceleyerek başlıyor. Ardından bölüm denge politikasının yanı sıra toplam arz ve toplam talep modellerini anlatıyor. Takip eden bölümler bu bölümde verilen fikirleri geliştiriyor.

10. ve 11. Bölümler toplam talebe daha yakından bakıyor. 10. Bölüm Keynesyen gelir harcama modeli ve likidite tercihi teorisini anlatıyor ve bu modelleri *IS-LM* modelini geliştirmek için temel olarak kullanıyor. 11. Bölüm ekonomik dalgalanmaları ve toplam talep eğrisini açıklamak için *IS-LM* modelini kullanıyor. Büyük Buhran’ın geniş kapsamları bir Olay İncelemesi ile bitiyor.

13. Bölüm toplam arzı daha detaylı inceliyor. Kısa dönem toplam arz eğrisini açıklamak için pek çok yaklaşımı inceliyor ve enflasyon ve işsizlik arasındaki kısa dönem değiş tokuş ilişkisini tartışıyor.

Kısım 5 Makroekonomi Politikası Tartışmaları

Öğrenciler ekonominin standart kısa ve uzun dönem modellerine bir kez hakim olduktan sonra, kitap ekonomik politika hakkındaki önemli meseleleri tartışmak için bu modelleri temel olarak kullanıyor. 14. Bölüm karar alıcıların kısa dönem iktisadi dalga-

lanmalara nasıl tepki vermeleri gerektiği tartışmasını dikkate alıyor. 2 geniş kapsamlı sorunun üzerinde duruyor. Para ve maliye politikaları aktif mi pasif mi olmalıdır? Politika kurala göre mi yoksa sağduyuya göre mi yürütülmelidir? Bu bölüm her iki tarafın bu iki soru hakkındaki tezlerini anlatıyor.

15. Bölüm kamu borçları hakkındaki çeşitli tartışmalar üzerinde yoğunlaşıyor. Kamu borçlarının önemi hakkındaki bazı genel düşünceleri veriyor, bütçe açıklarının neden her zaman açık bir şekilde ölçülmediğini tartışıyor, kamu borçlarının etkisi hakkındaki geleneksel görüşü özetliyor, alternatif bir görüş olarak Ricardocu denkliği veriyor ve kamu borcu hakkındaki diğer pek çok görüşü tartışıyor.

Kısım 6 Makroekonominin Mikro Temelleri Üzerine Ek Çözömler

Uzun ve kısa dönemde ekonomiyi açıklamak için teoriler geliştirdikten ve ardından bu teorileri makroekonomik politika tartışmalarına uyguladıktan sonra kitap bizim ekonomiyi anlamamızı kolaylaştıracak birkaç konuya geçiyor. Son dört bölüm makroekonominin ardındaki mikroekonomiyi tam anlamıyla inceliyor. Bu bölümler dersin sonunda veya öğretmenin tercihine bağlı olarak daha önce de anlatılabilir.

16. Bölüm Keynesyen tüketim fonksiyonu, Fisher'ın zamanlararası seçim modeli, Modigliani'nin yaşam döngüsü hipotezi, Friedman'ın sürekli gelir hipotezi, Hall'ın rassal yürüyüş hipotezi ve Laibson'un anlık hazlar modelini de içeren çeşitli tüketici davranışları teorilerini sunuyor. 17. Bölüm yatırım fonksiyonunun ardındaki teoriyi inceliyor. 18. Bölüm bankacılık sisteminin para arzını belirlemedeki etkisi ve para talebinin Baumol-Tobin modelini de içeren, para piyasası hakkında ilave konuları veriyor. 19. Bölüm reel iş çevrimleri teorisi ve Yeni Keynesyen yapışkan ücretler teorisi de dahil olmak üzere ekonomik dalgalanmalar teorisindeki ilerlemeleri tartışıyor ki, bu yeni teoriler kısa dönem iktisadi dalgalanmaları daha iyi anlama çabasında mikroekonomik analizi uyguluyor.

Epilog

Kitap çoğu makro iktisatçının üzerinde uzlaştığı geniş kapsamlı dersleri gözden geçiren ve en önemli açık soruların bir kısmını tartışan kısa bir son deyiş ile bitiyor. Öğretmen hangi konuyu işlemeyi seçerse seçsin bu bölüm öğrencilere makroekonominin pek çok modeli ve konusunun birbiriyle nasıl bağlantılı olduğunu hatırlatmak için kullanılabilir. Burada ve kitap boyunca makro iktisatçılar arasındaki anlaşmazlıklara rağmen, ekonominin nasıl çalıştığına ilişkin bildiğimiz pek çok şey olduğunu vurguladım.